

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Concordia. Pia Et Vnanimi Consensv repetita Confessio
fidei & doctrinæ Electorum, Principvm Et Ordinvm Imperii,
atq[ue] eorundem Theologorum, qui Augustanam
Confessionem amplectuntur**

Lipsiæ, 1606

II. De Libero Arbitrio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35443

dentis attinet, cum ea non sint scripturae sacrae vocabula, praeterea etiam a plebe non intelligantur, abstinendum est ab illis in publicis sacris concionibus: vnde indocta plebs docetur: & haec in re simplicium & rudiorum merito habenda est ratio.

In scholis autem, & apud homines doctos (quibus horum vocabulorum significatio nota est, & qui in idem recte atque citra ab usum uti possunt, proprie discernentes essentiam alicuius rei ab eo, quod aliunde accidit & per accidens inhaeret) in disputatione de peccato Originis, retinenda sunt.

Nam hisce vocabulis discrimen inter opus Dei, & inter opus Diaboli quam maxime perspicue explicari potest. Diabolus enim substantiam nullam creare, sed tantummodo per accidens, permittente Domino, substantiam a Deo creatam depravare potest.

II. DE LIBERO ARBITRIO.

Status controversiae.

CUM hominis voluntas quadruplicem habeat considerationem, Primò, ante lapsum: Secundò, post lapsum: Tertio, post regenerationem: Quarto, post resurrectionem carnis: Nunc quaestio praecipua est tantum de voluntate & viribus hominis in secundo statu, quasnam vires post lapsum primorum parentum nostrorum, ante regenerationem ex seipso habeat, in rebus spiritualibus: an proprijs viribus, antequam per spiritum Dei fuerit regeneratus, possit sese ad gratiam Dei applicare & praeparare: & num gratiam diuinam (quae illi per Spiritum sanctum in verbo & Sacramentis diuinitus instituta offertur) accipere & apprehendere possit, nec ne.

AFFIR

AFFIRMATIVA.

*Syncera doctrina de hoc articulo,
cum immota Regula verbi diuini
congruens.*

De hoc negotio hæc est fides, doctrina & confessio nostra: quod videlicet, hominis intellectus & ratio, in rebus spiritualibus prorsus sint cæca, nihilque proprijs viribus intelligere possint. Sicut scriptum est: Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus: stultitia illi est, & non potest intelligere, quia de spiritualibus examinatur.

Credimus, docemus, & confitemur etiam: Voluntatem hominis nondum renatam, non tantum a Deo esse auersam, verum etiam inimicam Deo factam: ita ut tantummodo ea velit & cupiat, ipsique delectetur, quæ mala sunt, & voluntati diuinæ repugnant. Scriptum est enim: Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Item: Affectus carnis inimicitia est aduersus Deum: neque enim legi subicitur, ac ne potest id quidem. Itaque credimus quantum adest, ut corpus mortuum seipsum viuificare, atque sibi ipsi corporalem vitam restituere possit, tantum abesse, ut homo, qui ratione peccati spiritualiter mortuus est, seipsum in vitam spiritualem reuocandi vllam facultatem habeat, sicut scriptum est: Cum essemus mortui in peccatis, conuiuificauit nos cum Christo, &c. Itaque etiam ex nobismetipsis, tanquam ex nobis, non sumus idonei, ut aliquid boni cogitemus: quod verò idonei sumus, id ipsam a Deo est.

Conuersionem autem hominis operatur Spiritus sanctus non sine medijs: sed ad eam efficiendam uti solet prædicatione & auscultatione verbi Dei, sicut

I.

1. Cor. 2.

II.

Genes. 8.

Roman. 8.

Ephes. 2.

2. Cor. 3.

III.

Roman. 1. scriptum est: Euangelion est potentia Dei ad salutem
Roman. 10. omni credenti. Et: Fides est ex auditu verbi Dei. Et
Psal. 95. sanè vult Dominus, vt ipsius Verbum audiatur, neque
Actor. 16. ad illius prædicationem aures obturentur. Huic verbo
Roman. 9. adest præsens Spiritus sanctus, & corda hominum aper-
1. Cor. 3. rit, vt, sicut Lydia in Actis Apostolicis, diligenter at-
Iohan. 15. tendant, & ita conuertantur, sola gratia & virtute Spi-
1. Cor. 1. ritus sancti, cuius vnus & solius opus est hominis con-
Ierem. 9. uersio. Si enim Spiritus sancti gratia absit, nostrum velle
 & currere, nostrum plantare, seminare & rigare, profectim
 frustanea sunt: si, videlicet, ille incrementum non lar-
 giatur, Sicut Christus inquit: Sine me nihil potestis fa-
 cere. Et his quidem paucis verbis Christus libero ar-
 bitrio omnes vires derogat, omniaque gratia diuina
 adscribit: ne quis coram Deo habeat, de quo glo-
 rietur.

NEGATIVA.

*Reiectio contrariæ & falsæ
doctrinæ.*

Repudiamus igitur & damnamus omnes, quos
iam recitabimus, errores, cum verbi diuini regu-
la non congruentes.

I.

Primò delirum philosophorum Stoicorum dogma,
quemadmodum & Manichæorum furorem, qui docuerunt,
omnia, quæ eueniant, necessariò fieri, & aliter fieri pro-
sus non posse: & hominè omnia coactum facere, etiam
ea, quæ in rebus externis agat: eumque ad designanda
mala opera & scelera (qualia sunt, libidines vage, rapi-
næ, cædes, furta, & similia) cogi.

II.

Repudiamus etiam crassum illum Pelagianorum
errorem, qui asserere non dubitarunt, quòd homo
proprijs viribus, sine gratia Spiritus sancti sese ad De-
um conuertere, Euangelio credere, legi diuinæ en-

animò

anime parere, & hac ratione peccatorum remissionem ac vitam æternam ipse promereri valeat.

Præter hos errores rejicimus & Semipelagianorum falsum dogma, qui docent, hominem proprijs viribus inchoare posse suam conuersionem; absoluere autem sine Spiritus sancti gratia non posse.

Item, cum docetur, licet homo non renatus, ratione liberi Arbitrij, ante sui regenerationem infirmior quidem sit, quam vt conuersionis suæ initium facere, atque proprijs viribus sese ad Deum conuertere, & legi Dei toto corde parere valeat: tamen, si Spiritus sanctus prædicatione verbi initium fecerit, suamque gratiam in verbo homini obtulerit, tum hominis voluntatem, proprijs & naturalibus suis viribus quodammodo aliquid, licet id modicum, infirmum, & languidum admodum sit, conuersionem adiuuare, atque cooperari, & seipsam ad gratiam applicare, præparare, eam apprehendere, amplecti, & Euangelio credere posse.

Item, Hominem, post regenerationem, legem Dei perfecte obseruare atque implere posse: eamque impletionem esse nostram coram Deo iustitiam, qua vitam æternam promereamur.

Rejicimus etiam damnamusque; Enthusiastarum errorem: qui fingunt, Deum immediatè, absque verbi Dei auditu, & sine Sacramentorum usu, homines ad se trahere, illuminare, iustificare & saluare.

Item, Deum in conuersione & regeneratione hominis, Substantiam & Essentiam veteris Adami, & præcipuè animam rationalem penitus abolere, nouamque animæ essentiam ex nihilo, in illa conuersione & regeneratione creare.

Item, Cum hi sermones citra declarationem usurpantur, quod videlicet hominis voluntas, ante conuersionem, in ipsa conuersione, & post conuersionem,

III.

IIII.

V.

VI.

Enthusiasta vocantur, qui neglecta prædicatione Verbi diuini, caelestes reuelationes Spiritus expectant.

VII.

VIII.

Spiritu sancto repugnet: & quod Spiritus sanctus in-
detur, qui ex proposito & pertinaciter ipsi resistunt.
Nam Deus in conuersione ex nolentibus volentes fa-
cit, & in volentibus habitat: vt Augustinus loqui solet.

Quod verò ad dicta quædam, tum Patrum, tum
Neotericorum quorundam doctorum attinet: Deus
trahit, sed volentem trahit: & hominis voluntas in
conuersione non est otiosa, sed agit aliquid: iudica-
mus hæc formæ sanorum verborum non esse analo-
ga. Afferuntur enim hæc dicta, ad confirmandam fal-
sam opinionem, de viribus humani arbitrij in hominis
conuersione, contra doctrinam, quæ soli gratiæ diui-
næ id opus attribuit. Ideoq; ab eiusmodi sermonibus,
quando de conuersione hominis ad Deum agitur, ab-
stinendum censemus.

Contra autem rectè docetur, quod Dominus in
conuersione, per Spiritus sancti tractionem (id est,
motum & operationem) ex hominibus repugnantibus
& nolentibus, volentes homines faciat: & quod post
conuersionem in quotidianis pœnitentiæ exercitijs
hominis renati voluntas non sit otiosa, sed omnibus
Spiritus sancti operibus, quæ ille per nos efficit, etiam
cooperetur.

Item, Quod D. Lutherus scripsit, hominis volun-
tatem in conuersione purè passiuè se habere: id rectè
& dextrè est accipiendum, videlicet, respectu diuinæ
gratiæ in accendendis nouis motibus: hoc est, de eo
intelligi oportet, quando Spiritus Dei per verbum au-
ditum, aut per vsum Sacramentorum hominis volun-
tatem aggreditur, & conuersionem atque regeneratio-
nem in homine operatur. Postquam enim Spiritus san-
ctus hoc ipsum iam operatus est, atque effecit, homi-
nisq; voluntatem sola sua diuina virtute & operatio-
ne immutauit atque renouauit: tunc reuera hominis
noua illa voluntas instrumentum est & organon De-

Spiritus sancti, vt ea non modò gratiam apprehendat, verùm etiam in operibus sequentibus Spiritui sancto cooperetur.

Relinquantur igitur ante conuersionem hominis, duæ tantùm efficientes causæ, (ad conuersionem efficaces) nimirum Spiritus sanctus, & verbum Dei, quod est instrumentum Spiritus sancti, quo conuersionem hominis efficit. Hoc verbum homo certè audire debet: sed tamen vt illud ipsum vera fide amplectatur, id nequaquam suis viribus proprijs, sed sola gratia & operatione Dei Spiritus Sancti obtinere potest.

III.

DE IUSTITIA FIDEI
CORAM DEO.*Status controuersie.*

UNANIMI consensu (ad normam verbi diuini & sententiam Augustanæ Confessionis) in Ecclesijs nostris docetur, nos peccatores longè miserrimos sola in Christum fide coram Deo iustificari & saluari: ita vt Christus solus nostra sit iustitia. Hic autem Iesus Christus saluator noster, & iustitia nostra, verus Deus est, & verus homo, etenim diuina & humana naturæ in ipso sunt personaliter vnitæ. Quæsitum igitur fuit: secundùm quam naturam Christus nostra sit iustitia? Et hac occasione duo errores & quidem inter se pugnantes, Ecclesias quædam perturbârunt.

Vna enim pars sensit, Christum tantummodò secundùm diuinam naturam esse nostram iustitiam: si videlicet ille per fidem in nobis habitet: etenim omnia hominũ peccata, collata nimirũ cum illa per fidẽ inhabitante diuinitate, esse instar vnus guttulæ aquæ, cum

Jerem. 23.
1. Cor. 1.
2. Cor. 5.